

ม โ ห ส ถ บั ญ ฑิ ต

ต อ น ที่ ๙

(ป ร ะ ล อ ง ปั ญ ญ า)

สัตว์บุรุษทั้งหลาย สรรเสริญปัญญาเท่านั้น สิริสมบัติ
เป็นที่ใคร่ของคนไม่ฉลาดเพราะมนุษย์ทั้งหลายยินดีในโภคสมบัติ
ก็ความรู้ของท่านผู้รู้ทั้งหลาย ใครๆ ก็ชิงไม่ได้ในกาลไหนๆ
คนมีสิริสมบัตีย่อมไม่ล่วงเลยคนมีปัญญาไปได้ไม่ว่าในกาลไหนๆ

มโหสถบัณฑิต ตอนที่ ๔ (ประลองปัญญา)

๔๐๐

วันเวลาที่ผ่านไปได้นำความชรามาสู่ตัวเรา ชีวิตมีเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็เสื่อมสลายไป สิ่งต่างๆ ในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นบุตร ธิดา ทรัพย์สินเงินทอง ญาติพี่น้อง ล้วนไม่อาจติดตามเราไปสู่ปรโลกได้ มีแต่กุศลผลบุญที่สั่งสมไว้ดีแล้วเท่านั้น ที่จะเป็นดังเงาติดตามตัวไป ดังนั้น เราต้องตระหนัก และแสวงหาหลักของชีวิต ด้วยการสั่งสมบุญบารมี ธิเบศรปฏิบัติปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงที่พึ่งที่ระลึกภายใน คือ พระรัตนตรัยให้ได้ ชีวิตเราจะได้ปลอดภัย และมีความสุขไปทุกภพทุกชาติ

พระลัมมะลัมพุทเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ชาดกว่า

“สัตบุรุษทั้งหลาย สรรเสริญปัญญาเท่านั้น สิริสมบัติเป็นที่ใคร่ของคนไม่ฉลาด เพราะมนุษย์ทั้งหลายยินดีในโภคสมบัติ ก็ความรู้ของท่านผู้รู้ทั้งหลาย ใครๆ ก็ชิงไม่ได้ในกาลไหนๆ คนมีสิริสมบัติย่อมไม่ล่วงเลยคนมีปัญญาไปได้ ไม่ว่าในกาลไหนๆ”

ผู้คนส่วนใหญ่ที่เกิดมา มักปรารถนาทรัพย์สมบัติมากกว่า การแสวงหาวิชาความรู้ เพราะมองเห็นสั้นๆ ว่า สมบัตินอกตัวเป็นอุปกรณ์สำคัญ ที่จะทำให้ง่ายต่อชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขในภพชาตินี้ แต่วิสัยของนักปราชญ์บัณฑิต ท่านมองการณ์ไกลมองข้ามไปในภพเบื้องหน้า ท่านจึงมีข้อวัตรปฏิบัติที่ตรงกันข้าม ท่านจะชวนช่วยแสวงหาปัญญาใส่ตัวให้มากที่สุด สั่งสมบุญ

มหิทธบัณฑิตตอนที๔ (ประลองปัญญา)

๔๐๑

บารมีให้เต็มที ฝึกฝนอบรมตนเองตลอดเวลา และหมั่นพิจารณาคุณธรรมในตัวเองว่า คุณธรรมข้อใดที่ยังไม่เกิดขึ้น ก็จะทำให้เกิดขึ้นมา ส่วนคุณธรรมข้อใดที่มีอยู่แล้ว ก็จะมีเพิ่มพูนให้สูงส่งยิ่งๆ ขึ้นไป

ส่วนทรัพย์สินเงินทองนั้น ท่านมิไ้พ้อเป็นอุปกรณในการดำรงชีพ และเพื่อสั่งสมบุญบารมีให้แก่อบยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้น ขอเพียงให้มีบุญ มีปัญญามากๆ ทรัพย์สมบัติภายนอกไม่ว่าจะเป็นเพชรนิลจินดา แก้วแหวนเงินทอง หรือของมีค่าทั้งหลาย ล้วนอยู่ในความสามารถที่จะหามาได้ทั้งนั้น เหมือนเรื่องของมหิทธบัณฑิตที่ท่านสั่งสมบุญบารมี สั่งสมปัญญาบารมีมานับภพนับชาติไม่ถ้วน แม้อายุยังน้อยแต่ดวงปัญญาของท่านสว่างไสวกว่าคนธรรมดา จนกระทั่งพระราชาทองการพบตัวและอยากได้มาเป็นบัณฑิตคู่ใจ

*สำหรับเรื่องของมหิทธบัณฑิตนี้ ต่อจากตอนที่แล้วที่พระราชาทองการพบตัวของมหิทธหลายครั้งจนเป็นที่พอพระทัย แต่เนื่องจากอาจารย์เสนกะได้ทูลทัดทานไว้ ทำให้มหิทธยังไม่มีโอกาสได้เข้ามาเป็นมหาดบัณฑิตในราชสำนัก

มหาวิทยาลัยมหิดล ตอนที่ ๔ (ประลองปัญญา)

๔๐๒

พระเจ้าวิเทโหราชทรงดำริว่า จักทดลองปัญญาของ
มโหสถอีกสักสองครั้ง หากมโหสถสามารถแก้ปัญหา และ
ปมปริศนาของพระองค์ได้ ก็ให้นำมโหสถเข้ามาในราชสำนัก
วันต่อมาพระองค์จึงได้ส่งข่าวไปว่า ชาวบ้านยวมัธยมคาม จงหุง
ข้าวที่ประกอบด้วยองค์แปด และให้นำมาถวายในราชสำนัก
องค์แปดนั้น คือ ไม่ให้หุงด้วยข้าวสาร ไม่ให้หุงด้วยน้ำ ไม่ให้หุง
ด้วยหม้อข้าว ไม่ให้หุงด้วยเตา ไม่ให้หุงด้วยไฟ ไม่ให้หุงด้วยฟืน
ไม่ให้หญิงหรือชายยกมา ไม่ให้นำมาส่งตามหนทาง หากชาว
บ้านส่งมาไม่ได้ จะปรับสินไหม ๑,๐๐๐ กหาปณะ

ชาวบ้านได้รับราชโองการเช่นนี้ ไม่สามารถแก้ปม
ปริศนาของพระราชาได้ คิดอย่างไรก็คิดไม่ออก มองไม่เห็นว่าจะ
หุงข้าวได้อย่างไร เรื่องก็ไปถึงมโหสถเช่นเคย มโหสถบัณฑิต
จึงปลอบใจชาวบ้านว่า อย่ากลัวไปเลย วิธีแก้ปัญหของพระ
ราชามีอยู่ว่า ให้ท่านทั้งหลายหุงด้วยข้าวเปลือก เพราะปลาย
ข้าวไม่ชื่อว่าข้าวสาร แม้พระราชาจะไม่ให้หุงด้วยน้ำตามปกติ ก็
ให้เอาน้ำค้างยามเช้ามาหุงแทน เมื่อไม่ให้หุงด้วยหม้อข้าว ก็จง
ใช้ภาชนะดินใหม่มาหุงแทน ให้ใช้ตอไม้ตั้งภาชนะแทนเตาหุง
พระราชาไม่ให้ใช้ไฟตามปกติ ก็ให้ใช้ไฟที่เกิดจากไม้สีกันมา
หุงแทน จากนั้นให้หุงด้วยใบไม้แทนการให้ฟืน เพียงเท่านี้ก็ได้ชื่อว่า
หุงข้าวตามที่ทรงรับสั่งนั่นเอง

มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๔ (ประลองปัญญา)

๔๐๓

เมื่อหุงเสร็จแล้ว ให้ท่านทั้งหลายบรรจุในภาชนะใหม่ ผูกด้วยด้ายประทับตรา อย่าให้หญิงหรือชายยกไป ให้กะเทย ยกไปแทน ให้เดินถือไปนอกเส้นทาง เพียงเท่านี้ก็ได้อีกว่าละหนทางใหญ่ การหุงข้าวด้วยองค์ประกอบ ๘ อย่าง จึงเป็นอันสำเร็จ เมื่อชาวบ้านได้รับคำแนะนำ ต่างปิติเบิกบานใจ รีบจัดแจงตามทีมโหสถแนะนำทุกอย่าง พระราชาทอดพระเนตรเห็นสิ่งของที่ชาวบ้านนำมาแสดง จึงตรัสถามว่าปัญหานี้ใครเป็นคนแก้ ครั้นรู้ว่าเป็นมโหสถ ก็ทรงโปรดปรานมากยิ่งขึ้น

วันต่อมา พระราชาโปรดให้ส่งข่าวไปยังชาวบ้านอีก เพื่อทดลองมโหสถบัณฑิตว่า พระราชาใครจะทรงเล่นชิงช้า ห้อยด้วยเชือกทราย เนื่องจากเชือกทรายเก่าในราชสกุลขาดเสียแล้ว จึงให้ชาวบ้านช่วยกันพันเชือกทรายเส้นหนึ่งมาถวาย ถ้าวางมาไม่ได้ จะปรับสินไหม ๑,๐๐๐ กหาปณะ

ชาวบ้านรับพระบัญชาจากพระราชา ก็รีบแจ้งมโหสถบัณฑิต มโหสถบัณฑิตคิดว่า “เรื่องนี้ต้องย้อนปัญหา เพราะตั้งแต่ไหนแต่ไรมา ไม่เคยมีชิงช้าที่ทำด้วยเชือกทราย” ได้ปรึกษากับชาวบ้านว่า ให้ตัวแทนชาวบ้านสองสามคน เดินเข้าไปในพระราชนิเวศน์ และกราบทูลพระราชาว่า “ข้าแต่สมมติเทพ ชาวบ้านไม่รู้ว่า ต้องการขนาดของเชือกทรายเล็กหรือใหญ่เท่าไร ขอสมมติเทพโปรดให้ส่งท่อนเชือกทรายเส้นเก่าสักคืบหนึ่งหรือ

มหาวิทยาลัยมหิดล ตอนที่ ๙ (ประลองปัญญา)

๔๐๔

สื่อนี้มาให้คุณพ่อเป็นตัวอย่าง พวกชาวบ้านเห็นขนาดของเชือกทรายนั้นแล้ว จึงจะพันมาถวายได้”

พวกชาวบ้านรู้วิธีแก้ปัญหาลแล้ว ต่างดีใจ และรีบส่งตัวแทนผู้มีวาทีศิลป์ เดินทางเข้าไปกราบทูลขอดูเชือกทรายแก่พระราชบิดาได้ฟังคำกราบบังคมทูลเช่นนั้นทรงรับสั่งว่า “เชือกทรายในพระราชฐานของเราไม่เคยมีแต่ไหนแต่ไรมา เราไม่มีแบบให้พวกท่านดูหรอก” เมื่อได้โอกาส ตัวแทนชาวบ้านจึงกราบทูลว่า “ข้าแต่มหาราช เมื่อเชือกทรายตัวอย่างยังไม่มี โฉนดชาวบ้านยวมัชฌิมคามจะทำได้พระเจ้าข้า”

ครั้นพระราชบิดาทรงทราบว่ มโหสถบัณฑิตเป็นผู้แนะวิธีการแก้ปัญหา ทรงปีติโสมนัสมาก ตรัสถามเสนาอำจารย์ว่า “เราควรนำมโหสถบัณฑิต มายังราชสำนักได้หรือยัง” อาจารย์เสนาะกราบทูลด้วยความตระหนี่ในลาภสักการะว่า “บุคคลไม่ชื่อว่าเป็นบัณฑิตด้วยเหตุเพียงเท่านี้ ขอได้ทรงรอไปก่อนพระเจ้าข้า” พระเจ้าวิเทหราชทรงมีพระดำริว่า “มโหสถบัณฑิตแก้ปัญหายุ่งยากเรายังนัก สามารถแก้ปัญหาลที่ลึกลับ และยังย้อนปัญหาได้ถึงปานนี้ คุุการพยากรณ์ของพระพุทธเจ้าทีเดียว”

เมื่อทรงดำริถึงปัญญาลอันเฉียบแหลมของมโหสถเช่นนั้น จึงมีพระราชประสงค์ให้นามมโหสถเข้ามาสู่ราชสำนัก ถึงขนาดทรงตัดสินพระทัยจะเสด็จไปทรงรับด้วยพระองค์เอง อาจารย์

มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๔ (ประลองปัญญา)

๔๐๕

เสนกะเห็นว่า ไม่อาจทูลทัดทานได้อีกต่อไป จึงแสรังทำเป็นเห็นดีด้วย แต่ก็มิมีวิธีการที่จะไม่ยอมให้มโหสถเข้ามาเป็นบัณฑิตจนได้ ซึ่งถือว่าเป็นไม้ตาย เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการทดสอบมโหสถ อาจารย์เสนกะแนะนำว่า “ขอพระองค์อย่าเสด็จไปเองเลย พระเจ้าข้า เพียงแต่ให้ส่งทูตไปห้ามมโหสถ และให้มีราชโองการไปว่า เธอจงส่งม้าอัสตรหรือม้าประเสริฐกว่าม้าสามัญมา ถ้าเธอจักส่งม้าอัสตรมา เธอจงมาเอง แต่เมื่อจะส่งแต่ม้าประเสริฐมา จงส่งบิดาของเธอมาร่วมด้วย”

พระราชาทรงสดับแล้ว ก็เห็นชอบด้วย จึงส่งราชทูตไปเชิญมโหสถเข้าวัง มโหสถบัณฑิตได้ปรึกษากับบิดาว่า “เมื่อไปอย่าไปมือเปล่า โบราณว่า ไปเฝ้าพระราชบิดา ไปเยี่ยมพระอุปัชฌาย์ หรือไปหาหนุ่มสาวที่ตนมันหมาย อย่าได้ไปมือเปล่า ขอคุณพ่อจงเอาผอบไม้จันทน์บรรจุเนยใสใส่ไปด้วย” จากนั้นได้ปรึกษาราชวิธีแก้ปัญหานั้นจะเกิดขึ้นในราชสำนัก เพื่อจะได้เป็นที่ถูกพระทัยของพระราชบิดา เพราะการเข้าวังครั้งนี้ เกี่ยวเนื่องกับความ เป็นความตาย และชื่อเสียงเกียรติยศของวงศ์ตระกูลทีเดียว

ส่วนมโหสถบัณฑิตจะผ่านการทดลองขั้นสุดท้ายหรือไม่อย่างไร ไว้ตอนต่อไปเรามาติดตามกันต่อ อย่าลืมหั่นแสวงหาปัญญา หาโอกาสศึกษาธรรมะ ทั้งภาคปริยัติ และปฏิบัติให้มากๆ จะได้มีดวงปัญญาสว่างไสวกันทุกคน